

N HAND.PRAKT. Wettelijke garantie A2
MH/AB/AS
759-2017

Brussel, 16 mei 2017

ADVIES

betreffende

**VOORSTELLEN OM DE WETTELIJKE GARANTIE VOOR
CONSUMPTIEGOEDEREN TE VERSTERKEN**

(goedgekeurd door het bureau op 21 februari 2017,
bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 16 mei 2017)

In zijn brief van 17 januari 2017, heeft de heer Kris Peeters, Vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, het advies gevraagd van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO betreffende een aantal voorstellen om de wettelijke garantie voor consumptiegoederen te versterken.

Na raadpleging van de vertegenwoordigers van de interprofessionele organisaties en de commissie Marktpraktijken op 7 februari 2017, heeft het Bureau van de Hoge Raad op 21 februari 2017 volgend advies uitgebracht, dat werd bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 16 mei 2017.

ALGEMENE CONTEXT

De Hoge Raad heeft kennis genomen van de adviesvraag van de Vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, en stelt vast dat hij voorstellen wenst te doen om de wettelijke garantie voor consumptiegoederen te versterken. In zijn brief geeft de minister aan dat hij wenst tussen te komen in de regeling van de wettelijke garantie op de volgende punten: de termijn van omkering van de bewijslast die momenteel beperkt is tot 6 maanden, de mogelijkheid om voor specifieke consumptiegoederen een wettelijke garantietermijn vast te leggen van meer dan 2 jaar, de mogelijkheid voorzien voor de consument om zich naar eigen keuze rechtstreeks tot de producent of importeur te richten in geval van een gebrek aan overeenstemming, en de commerciële garantie meer transparant maken voor de consument.

De minister voegt daaraan toe dat, om deze uitbreiding van de wettelijke garantie ten voordele van de consument te kunnen realiseren, het noodzakelijk is om een maximale garantie toe te kennen aan de detailhandelaar opdat de regresvordering die de wet aan de detailhandelaar toekent, effectief kan worden uitgeoefend. Daarvoor geeft hij aan onder meer op de volgende punten te willen tussenkomen: een verbod op elke handeling en elk contractueel beding dat de wettelijke regresvordering bemoeilijkt of beperkt, garanderen dat de regresvordering alle kosten dekt die gemaakt zijn in het kader van de wettelijke garantie, en een verplichting voorzien om deze kosten binnen een termijn van 30 dagen terug te betalen.

Bovendien zal de Economische Inspectie belast worden met de toepassing van deze maatregelen. Strafrechtelijke sancties zullen worden voorzien bij overtredingen, alsook de mogelijkheid tot vorderingen tot staking.

VOORAFGAANDE OPMERKING

De Hoge Raad merkt op dat er momenteel gesprekken aan de gang zijn over een voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de online-verkoop en andere verkoop op afstand van goederen. Deze gesprekken gaan onder meer over de wettelijke garantietermijn en de verlenging van de termijn van omkering van de bewijslast voor online gekochte consumptiegoederen. Zij maken deel uit van de geplande verdere harmonisatie van de regels voor onlineverkoop en de directe verkoop.

Aangezien de huidige gesprekken gaan over verschillende aspecten van de garantie die een impact zullen hebben op zowel online als offline gekochte consumptiegoederen, is de Hoge Raad van mening dat het op dit moment niet opportuun is om wijzigingen aan te brengen aan de Belgische regelgeving. Hij meent dat de beslissingen van de Europese Unie in deze materie afgewacht dienen te worden alvorens maatregelen te nemen op het Belgische niveau.

STANDPUNTEN

In afwachting dat de Europese Unie haar standpunt bepaalt en om te wegen op de lopende gesprekken, wenst de Hoge Raad de volgende bemerkingen te formuleren bij de door de minister voorgestelde maatregelen.

De individuele maatregelen

1. Verlenging van de termijn van omkering van de bewijslast

De Hoge Raad is van mening dat de huidige voorschriften betreffende de omkering van de bewijslast te ver gaan en gewijzigd moeten worden. Handelaars zijn momenteel reeds aan zware administratieve verplichtingen en kosten onderworpen om aan de consument de effectieve toepassing van de wettelijke garantie te verzekeren en om zich vervolgens tot de producent te wenden voor terugbetaling.

De huidige termijn van 6 maanden is te lang en problematisch voor de handelaars. Een termijn van 3 maanden is meer dan redelijk. Deze termijn verlengen verhoogt enkel de kans dat er een gebrek optreedt door het gebruik van de klant dat onmogelijk te bewijzen is door de handelaar.

Een verlenging van de termijn van omkering van de bewijslast zal ongetwijfeld bijkomende administratieve lasten meebrengen voor de handelaar, zonder dat hij verzekerd is een terugbetaling van de garantie te kunnen verkrijgen van de producent. Het zal aan de handelaar zijn om alle inspanningen te leveren om bij zijn producent de terugbetaling te verkrijgen van de kosten gemaakt door beroep te doen op de garantie op een product. De handelaar wordt nu reeds overstelpt met alle zaken die te regelen zijn in verband met de terugvordering van de garantie bij de producent of de importeur. Hij heeft tijd noch middelen om de nieuwe taken te volbrengen die hem zullen worden toegewezen bij een verlenging van de termijn van omkering van de bewijslast. De handelaar is niet gegarandeerd een schadevergoeding te krijgen voor de kosten verbonden aan de terugvordering van de garantie bij de producent of de importeur.

De Hoge Raad heeft herhaaldelijk in zijn adviezen over handelspraktijken benadrukt dat de aansprakelijkheid in geval van gebrek aan overeenstemming niet op de schouders van de detailhandelaar moet terechtkomen, maar een taak is van de producent of de importeur, die gehouden is conforme producten op de markt te brengen.

Anderzijds is het noodzakelijk dat de bepalingen afgestemd worden op de eigenschappen van het verkochte goed. Het is niet noodzakelijk de aard van het goed dat doorslaggevend moet zijn, maar wel de vraag of het nieuw dan wel tweedehands is. Dat geldt voor vele consumptiegoederen (wagens, computers, droogkasten, tv's,...). Men kan aan een handelaar niet dezelfde verplichtingen opleggen voor nieuwe goederen als voor tweedehandsgoederen. Die laatste vertonen onvermijdelijk gebruikssporen, waarvan het belang afhangt van de duur en de intensiteit van hun gebruik.

Dit verschil in behandeling hoeft geen invloed te hebben op de duur van de wettelijke garantie, maar wel op de duur van de toepassing van het vermoeden. Men moet absoluut vermijden dat de handelaar de omkering van het vermoeden langdurig moet ondergaan.

Gezien het bovenstaande pleit de Hoge Raad voor een verkorting van de termijn van omkering van de bewijslast, en stelt voor deze terug te brengen van 6 naar 3 maanden.

De Hoge Raad wil er ook op wijzen dat het voor de handelaar niet vanzelfsprekend is om voor bepaalde goederen vast te stellen of het vermoeden van omkering van de bewijslast geldt. Artikel 1649quater §4 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat bij de verkoop van consumptiegoederen, het gebrek aan overeenstemming vermoed wordt bestaan te hebben op het moment van de levering van het goed, tenzij dit vermoeden onverenigbaar is met de aard van het goed of met de aard van het gebrek aan overeenstemming.

In de praktijk biedt deze bepaling echter niet alle waarborgen die de verkoper en de consument toelaten om met zekerheid vast te stellen of het verkochte goed al dan niet onderworpen is aan de omkering van de bewijslast. Op dit vlak is meer transparantie nodig, in het belang van de handelaar maar ook van de consument. De Hoge Raad vraagt bijgevolg dat er meer duidelijkheid gegeven wordt omtrent het concept van “onverenigbaarheid met de aard van het goed of met de aard van het gebrek aan overeenstemming”, en dat er uitdrukkelijk wordt bepaald dat er in het geval van bederfbare goederen, zoals bloemen, planten en voeding geen omkering van de bewijslast geldt. In deze gevallen kan de verkoper immers onmogelijk het bewijs leveren dat de betrokken goederen niet de nodige zorg hebben gekregen die ze vereisen (zoals bijvoorbeeld water geven, inplanten, in de koelkast bewaren,...).

2. Verlenging van de wettelijke garantietermijn voor specifieke goederen

De Hoge Raad is van mening dat de wettelijke garantie van 2 jaar reeds ruimschoots voldoende is. Een verlenging van de wettelijke garantietermijn kan worden gerechtvaardigd in bepaalde gevallen, maar dan moet men evenzeer kortere garantietermijnen voorzien voor bepaalde goederen die een korte levensduur hebben. Dit is echter niet mogelijk rekening houdend met de Europese verplichting om een minimale garantietermijn van 2 jaar te voorzien voor consumptiegoederen. Zulke verlenging riskeert dus het huidige evenwicht tussen de belangen van de consument en die van de handelaar, dat mogelijk was door de limiet van 2 jaar, te verstoren.

De Hoge Raad merkt op dat er vandaag al een langere waarborg geldt dan de wettelijke garantietermijn van 2 jaar. Na deze termijn, indien het vastgestelde gebrek geen gebrek aan overeenstemming is, maar een verborgen gebrek, kan de consument nog steeds beroep doen op de vrijwaring voor verborgen gebreken voorzien in artikel 1649quater §5 van het Burgerlijk Wetboek. Na het verstrijken van deze periode, dient immers de gemeenrechtelijke garantieregeling voor verborgen gebreken toegepast te worden. Op deze manier biedt de Belgische wet reeds een langere garantietermijn dan de Richtlijn consumentenrechten vereist en dus een hoger niveau van consumentenbescherming.

Om het verschijnsel van de geprogrammeerde veroudering beter aan te pakken, wordt de verlenging van de wettelijke garantietermijn voor bepaalde specifieke goederen vaak opgeworpen als een oplossing. De Hoge Raad is hier echter geen voorstander van, maar wijst erop dat men, indien men die richting opgaat, moet vermijden dat er concurrentievervalsing ontstaat tussen de EU-landen. Er moet dus op toegezien worden dat een garantie van langer dan 2 jaar voor specifieke goederen op een geharmoniseerde wijze wordt toegepast, en dat zij geen rem zet op de handelstransacties tussen de lidstaten. Indien men dit aspect niet in acht neemt, kan de verlenging van de wettelijke garantietermijn

immers een bron zijn van administratieve complicaties voor de kmo's die actief zijn in verschillende Europese lidstaten. Nutteloze en dure verschillen creëren op het vlak van de toepassing van de garantie voor de consument is contraproductief voor de handelaars en kmo's die grensoverschrijdende activiteiten uitoefenen.

3. Mogelijkheid voor de consument om zich rechtstreeks tot de producent of importeur te richten in geval van gebrek aan overeenstemming

De Hoge Raad stelt vast dat de rechtstreekse vordering van de consument tegen de producent of importeur in geval van gebrek aan overeenstemming, voor de handelaar het voordeel kan hebben hem te ontlasten van allerlei administratieve procedures en de bijhorende werklast te verlichten. De producent of de importeur is meestal beter geïnformeerd over de technische kenmerken van het product dan de eindverkoper, en is dus vaak ook beter geplaatst om problemen met de garantie van een consumptiegoed op te lossen.

Deze rechtstreekse vordering van de consument blijft echter problematisch omdat zij gebaseerd is op het gemeen kooprecht. Het resultaat is een duaal systeem dat juridische problemen kan veroorzaken. Als deze vordering zou worden ingevoerd, moet men eerst een aantal punten verduidelijken, zoals de combinatie van de termijnen en de tegenstelbaarheid van aansprakelijkheidsbeperkende bedingen.

Zoals de Europese Commissie recent benadrukte, bestaat ook het risico dat de eindverkoper volledig uitgesloten wordt van het garantiesysteem. Dat risico moet absoluut worden vermeden, en daarom is een voorafgaande effectbeoordeling aangewezen.

De Hoge Raad meent dat de eindverkoper altijd de mogelijkheid moet hebben om zelf de garantie te regelen namens de consument. Dat aspect is belangrijk voor de handelaar die zich wil onderscheiden van de concurrentie door de consument bijvoorbeeld een kwaliteitsvolle dienst na verkoop te bieden. Het kan ook gerechtvaardigd worden door redenen eigen aan het commercieel beleid van een onderneming. De Hoge Raad meent bijgevolg dat enkel wanneer de handelaar niet zelf de garantie wil regelen met de consument, deze laatste zich rechtstreeks tot de producent of importeur moet kunnen richten.

Indien voor deze optie wordt gekozen, moet men niettemin de juridische situatie verduidelijken en ervoor zorgen dat, wanneer de consument zich direct tot de producent of de importeur richt, de verkoper ontheven zal zijn van zijn verplichtingen ten opzichte van de consument.

4. De commerciële garantie meer transparant maken voor de consument

Het kan nuttig zijn om de transparantie te verhogen in geval van verlenging van de garantie, maar men moet opletten dat deze transparantie zich niet vertaalt in zware formaliteiten voor de handelaars.

5. Regresvordering: verbod op elke handeling en elk contractueel beding dat de wettelijke regresvordering bemoeilijkt of beperkt – garantie dat de regresvordering alle kosten dekt die gemaakt zijn in het kader van de wettelijke garantie – verplichting om de kosten binnen een termijn van 30 dagen terug te betalen

Artikel 1649sexies van het Burgerlijk Wetboek voorziet een verbod op bedingen die de contractuele aansprakelijkheid van de producent of tussenpersoon beperken of opheffen. Dit artikel is de omzetting in Belgisch recht van artikel 4 van de Richtlijn 1999/44/EG van het

Europees Parlement en de Raad van 25 mei 1999 betreffende bepaalde aspecten van de verkoop van en de garanties voor consumptiegoederen. Het bepaalt dat “Wanneer de verkoper jegens de consument aansprakelijk is uit hoofde van een gebrek aan overeenstemming, kan hij tegen de producent of tegen iedere contractuele tussenpersoon in de eigendomsoverdracht van het consumptiegoed, verhaal doen op grond van contractuele aansprakelijkheid waartoe deze producent of deze tussenpersoon met betrekking tot het goed is gehouden zonder dat een contractueel beding dat tot gevolg heeft die aansprakelijkheid te beperken of op te heffen, hem mag tegengeworpen worden.”

De Hoge Raad stelt vast dat ondanks deze bepaling, die geacht wordt waarborgen te bieden aan de eindverkoper, vele handelaars er in de praktijk niet in slagen de terugbetaling van de garantie te verkrijgen van de producent of importeur. Hierdoor maken ze vaak ontelbare kosten, die uiteindelijk onherstelbare verliezen kunnen worden voor hun onderneming. Het huidige systeem werkt niet goed in de praktijk. De regresvordering, zoals ze voorzien is in artikel 1649sexies van het Burgerlijk Wetboek, biedt dus lang niet alle waarborgen die de handelaar zou mogen verwachten.

De Hoge Raad stelt voor om deze regresvordering te versterken om de eindverkoper beter te beschermen. De eindverkoper bevindt zich immers in een zwakke positie ten opzichte van de andere tussenpersonen in de handelsketen om de bedragen en kosten te recupereren die hij heeft gemaakt namens de consument in het kader van de garantieregeling. Hij verzoekt de minister dit probleem op het Europese niveau aan te pakken door te voorzien in het opzetten van een effectief systeem waarin geen afwijkingen mogelijk zijn, met als doel de betere bescherming van de eindverkoper ten opzichte van de consument en de andere tussenpersonen hoger op in de handelsketen.

Een andere maatregel die de positie van de verkoper kan versterken is het voorzien van wettelijke regels over de terbeschikkingstelling door de fabrikant van wisselstukken (met inbegrip van termijn en prijzen), zodat eindverkopers in staat zijn toestellen te herstellen en zich niet altijd verplicht zien om tot vervanging over te gaan.

Wat betreft het voorstel om te garanderen dat de regresvordering alle kosten dekt die gemaakt zijn in het kader van de wettelijke garantie, is de Hoge Raad voorstander en meent dat het logisch is dat de terugbetaling van de totale kosten binnen een redelijke termijn moet worden voorzien. De voorgestelde termijn van 30 dagen kan worden aanvaard, aangezien dezelfde termijn wordt voorgeschreven voor B2B-transacties door de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties.

6. Het toezicht op de naleving van deze wettelijke regels toevertrouwen aan de Economische Inspectie en strafrechtelijke sancties voorzien bij overtredingen

Alvorens zich hierover uit te spreken, wenst de Hoge Raad bijkomende informatie te verkrijgen over de concrete maatregelen die zullen worden voorgesteld om de sanctieregeling te verbeteren.

CONCLUSIE

Vooreerst, vooraleer maatregelen te nemen om de garantie in het nationale recht aan te passen, verzoekt de Hoge Raad de minister om het resultaat af te wachten van het lopende wetgevingsproces op Europees niveau dat ertoe strekt de garantieregeling voor online of op afstand verkochte goederen te wijzigen.

De Hoge Raad is gekant tegen elke verlenging van de wettelijke garantietermijn van 2 jaar voor consumptiegoederen en vraagt dat de termijn van omkering van de bewijslast wordt teruggebracht tot 3 maanden, en wordt afgeschaft voor bederfbare goederen zoals bloemen, planten en voeding. Hij meent dat het niet wenselijk is om de huidige garantietermijn voor bepaalde specifieke goederen te verlengen. Hij benadrukt dat de maatregelen beoogd in punten 1 en 2 problematisch blijven voor de handelaars, zelfs indien de regresvordering aangepast en verbeterd wordt zoals voorgesteld in punt 5.

Voor zover de eindverkoper zich hiertegen niet verzet in het kader van de afwikkeling van de garantie met de consument, meent hij dat het interessant kan zijn, onder voorbehoud van de opmerkingen geformuleerd in dit advies en van een grondige effectenbeoordeling, om de consument de mogelijkheid te bieden zich in geval van gebrek aan overeenstemming rechtstreeks tot de producent of de importeur te wenden voor de afwikkeling van de garantie.

Indien voor deze optie wordt gekozen, moet men niettemin de juridische situatie verduidelijken en ervoor zorgen dat, wanneer de consument zich direct tot de producent of de importeur richt, de verkoper ontheven zal zijn van zijn verplichtingen ten opzichte van de consument.

De Hoge Raad is voorstander van de versterking van de regresvordering op Europees niveau, die vooral als doel moet hebben een betere bescherming te waarborgen aan de eindverkoper. Deze regresvordering moet maximale waarborgen bieden aan de eindverkoper opdat hij een beroep kan doen op tussenpersonen die zich hogerop in de handelsketen bevinden. De daarvoor voorziene procedure moet soepel en efficiënt zijn en moet toelaten aan de handelaar om binnen een redelijke termijn terugbetaling te verkrijgen van de gemaakte kosten. Verder moet de positie van de verkoper versterkt worden door het voorzien van wettelijke regels over de terbeschikkingstelling door de fabrikant van wisselstukken (met inbegrip van termijn en prijzen), zodat eindverkopers in staat zijn toestellen te herstellen en zich niet altijd verplicht zien om tot vervanging over te gaan.
